

*Гумінська Оксана Олексіївна,
доцент кафедри історії, теорії музики
та методики музичного виховання РДГУ,
кандидат педагогічних наук, науковий керівник*

ФОРМУВАННЯ НАСКРІЗНИХ УМІНЬ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У цьому світі є особливе **живе** знання та уявлення людини про саму себе, особливий засіб самопізнання та самовираження. Мова йде про музику!

У процесі сприйняття, переживання, розуміння та виконання музики беруть участь слух, дихання, тактильні відчуття, м'язи, рухи, відчуття, почуття, голос, мова, розумові процеси - увага, уява, пам'ять, асоціативне мислення, оцінка, аналіз, синтез – задіяні у музичному сприйманні та виконавстві.

Музичні елементи – метр, ритм, мелодія – є життєвими фізіологічними властивостями роботи людського серця, людської ходи та рухів, людської мови.

Займатися музикою - означає розвиватися і жити!

Таким чином музичне мистецтво здатне постійно впливати на розвиток дитини, у тому числі на розвиток її наскрізних умінь.

На усіх етапах розвитку людства були актуальними проблеми адаптації учнів до життя, до реалізації особистісного потенціалу. В епоху інформатизації ще більшої актуальності набуває необхідність передачі не готових знань, а навчання молодого покоління знаходити ці знання самостійно та застосовувати їх на практиці.

Тому в останні роки у педагогіці було актуалізовано поняття компетентнісного підходу як такого, що акцентує увагу на діяльнісно-особистісному відношенні до знань, умінь та навичок. Конкретними орієнтирами компетентнісного підходу стали наскрізні уміння, які представлені у Державному Стандарті початкової освіти.

Орієнтація сучасної педагогічної практики на наскрізні вміння має забезпечити рівновагу між знаннями, вміннями, ставленнями учнів та їхніми реальними життєвими потребами.

ЯК УРОК МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА СПРЯМУВАТИ НА РОЗВИТОК НАСКРІЗНИХ УМІНЬ?

Здійснювати роботу над наскрізними вміннями легше, уявивши собі структуру, у якій ми побачимо конкретне наскрізне уміння та методи, прийоми його розвитку.

<p>Розв'язую проблеми Критично мислю</p>	<p>На розв'язання проблем на уроках музичного мистецтва учнів можуть наштовхнути проблемні питання «Якій звуки живуть навколо нас?», «Про що і як розповідає музика?» «Чи можемо ми побачити музику?», «Чи може людина жити без звуків, без музики?» протиріччя («весело-сумно», «довгий -короткий», «високо - низько» тощо) Спостереження, аналіз, порівняння: звуків різної тривалості, гучності, висоти, окрасу тощо, мелодій, музичних творів, варіантів виконання, інструментів</p>
<p>Творчо мислю (креативність)</p>	<p>Поєднання слова з ритмом, з мелодією, з жестом, з грою на музичному інструменті Комбінування, моделювання звуків різної тривалості, гучності, висоти, окрасу тощо. Пошук асоціацій (що нагадує? на що схоже?) допомагає розвитку уяви, пам'яті, продукуванні нових ідей, Генерування власних ідей: інтерпретації виконання музики щодо уявного створення музичного твору Виконання творчих завдань: Створення ритму, мелодії на основі слова, словосполучення, вірша. Створення загадок (найсуттєвіші ознаки) Звуки стали всі підряд, утворився (звукоряд). Людина, що створює музику. Створення музично-математичних рівнянь: Доданки: звуки довгі та короткі Сума: ритмічний рисунок. Доданки: звуки довгі та короткі, високі та низькі. Сума: мелодія. Доданки: куплет, приспів, куплет, приспів. Сума: пісня.</p>
<p>Співпрацюю, ефективно спілкуюся</p>	<p>Колективне виконання музики (невербальне спілкування) Спільне обговорення музики в парах, четвірках Приєм «Запитаємо»: учні ставлять питання вчителю, другу, композитору (уявному), виконавцю (уявному), слухачу». Самостійний розподіл виконавських «ролей»: учасник хору, оркестру, актор, диригент, танцівник. Розуміння мови жестів: диригента, руху мелодії, довгих та коротких звуків, ноти на нотному стані, ступені ручні знаки, образні рухи, дихання під час співу тощо.</p>

Розвиваю власний емоційний інтелект	<p>Прийом «Питання самому собі» Який настрій мені подарувало слухання музики? Який настрій мені подарувало виконання музики?</p> <p>Прийом «Я розумію... себе, товариша, музику». Виконання завдань для осмислення власних емоцій від музики, що сприймалась та виконувалась</p>
Досліджую	<p>Виконання дослідницьких завдань: «Що звучить у тиші?» «Звуки навколо тебе» «Про що розповідає музика»</p>
Організую свою діяльність	<p>«Ритуальні моменти» на уроці: вхід до класу під музику, музичне вітання, музичне прощання, підготовка до співу, до музикування. «Обов'язки» чергового учня, учня-диригента, учня-керівника оркестру. «Команди-жести»: увага, початок співу, закінчення співу, готовність до музикування. «Самоналаштування» Вирівняли спину, підняли голову, руки поклали вільно перед собою – ми готові співати. Поклали руки на парту, закрили очі, слухаємо тишу, слухаємо музику.</p>
Рефлекую	<p>Прийом «П'ять пальців» Я був розумним. Я був активним. Я був радісним. Я був творчим. Я був артистичним.</p> <p>Прийом «П'ять пальців» Я можу бути слухачем. Я можу бути мислителем. Я можу бути виконавцем. Я можу бути співаком. Я можу бути керівником.</p> <p>Прийом «Хмара слів» я знаю ... я розумію, що... я вмю... я можу... було цікаво дізнатися, що ... було важко ... мене здивувало ... мені захотілося ...</p>
Планую та реалізую проекти	<p>Творчі домашні завдання (з батьками): виконання та представлення пісень, виготовлення саморобних музичних інструментів, масок, костюмів.</p>

Специфічними особливостями діяльності у галузі музичного мистецтва є її емоційність, образність, асоціативність, діалогічність.

Завдяки будь-якій формі спілкування дитини з мистецтвом – через слово, голос, через жест, міміку, тіло, через музичний інструмент, через мислення, уяву, фантазію, - ми будемо впливати на **наскрізні уміння**.

На думку Т. Е. Тютюнникової, радість життя є основою дитячого сприйняття світу. На одному грамі цього чарівного «палива» можна злітати з дітьми до зірок і повернутись назад.

Радість - єдина життєва енергія, яка завжди і скрізь працює ефективно.

Можна радісно навчати дітей найважчим речам, вважаючи при цьому кількість «виробленої» в процесі навчання радості головним педагогічним продуктом.